

[Hauch.]

fremdeles leves i Tusinder og atter Tusinder af Landbohjem i disse overordentlig vanskelige Aar. Dertil kommer det mægtige Formueforbrug, som har fundet Sted i de senere Aar inden for Landbruget, og som jeg her skal tillade mig at give Tinget en Forestilling om ved en kort regnskabsmæssig Oversigt. Det forekommer mig i denne Forbindelse af Interesse at se paa, hvorledes Aaret 1934—35 stiller sig sammenlignet med 1933—34.

Hvorledes de sidste Aars Produktionsresultater har stillet sig for Landbruget, kan man faa nogen Oplysning om gennem de godt hundrede Regnskaber fra jyske Landejendomme, som foreligger for 1934—35, sammenlignet med Regnskaberne fra de samme Ejendomme i 1933—34. Herefter udgjorde Landbrugskapitalen i Kroner pr. ha i 1933—34 1 903 Kr., i 1934—35 1 910 Kr. Bruttoudbyttet var paa disse Ejendomme i 1933—34 479 Kr. pr. ha, i 1934—35 505 Kr. Driftsomkostningerne udgjorde i 1933—34 419 Kr. pr. ha og i 1934—35 440 Kr.; der har altsaa været en ikke ubetydelig Stigning. Nettoudbyttet var i 1933—34 60 Kr. pr. ha og i 1934—35 75 Kr. pr. ha. Med Nettooverskuddet, efter at der er betalt Renter af den bogførte Kapital, stiller det sig anderledes, et Forhold, som jeg om et Øjeblik skal komme tilbage til, idet dette i 1933—34 var ÷ 33 Kr., medens det i 1934—35 var ÷ 20 Kr. Det vil altsaa sige, at man i disse Landbrug, der sikkert er mere veldrevne og bedre organiserede end Gennemsnittet af jyske Landbrug, og hvor Planlæggelsen og Gennemførelsen af Driften er sket under større Hensyntagen til Økonomien som Helhed, mangler 20 Kr. pr. ha i normal Afkastning, naar man kun regner med Forrentning af den bogførte Kapital; regner man med Forrentning af Handelsværdien, bliver Underskuddet dobbelt saa stort pr. ha. Selv om der har været Fremgang i det sidst nævnte Aar, er der saaledes endnu et godt Stykke tilbage, før Produktionsforholdene for dansk Landbrug kan betegnes som tilfredsstillende.

Aarsagen til, at der har været en Fremgang i Bruttoudbyttet paa 26 Kr. pr. ha i Forhold til forrige Aar, er Prisstigningen, der har medført en Opgang i Bruttoudbyttet af Planteavlsprodukter, Mælk, Kvæg og Fjerkiæ, medens Bruttoudbyttet af Svineholdet paa Grund af Produktionsindskrænkningen er gaaet lidt ned til Trods for Prisstigningen paa Flæsket. Hvad angaar Driftsomkostningerne, har der været

en lille Nedgang i Udgiften til Indkøb af Fodermidler, medens der har været Opgang i Arbejdsudgifter, Udsæds- og Gødningsudgifter samt Udgifter til Ejendomsskatter. Ejendomsskatterne er steget ca. 20 pCt. i Forhold til i Fjor, væsentlig som Følge af, at Statstilskuddet til Reduktion af Ejendomsskatterne er blevet betydeligt formindsket paa Grund af Stigningen i Forrentningsprocenten forrige Aar.

For at faa et virkeligt Overblik over, hvilke Forhold Landbruget arbejder under, maa man imidlertid se paa en længere Periode. Landbruget maa nemlig i Lighed med andre frie Erhverv være i Stand til at tage enkelte ugunstige Aar uden derfor at komme ud af Ligevægt; men naar Landbrugserhvervet nu 3 Aar i Træk har haft en stigende Forrentningsprocent og alligevel næppe nok i det sidste af disse Aar har opnaaet at faa $\frac{4}{5}$ af den bogførte Kapital forrentet, viser det, hvor haardt Prisfaldet i 1930—31 ramte Landbrugserhvervet. Og endnu værre bliver Stillingen for Landbruget derved, at det kun i et Par enkelte af den foregaaende halve Snes Aar har kunnet opnaa normal Forrentning af den i Landbruget bundne Kapital. For de sidste 10 Aar stiller Forholdet sig saaledes, at Afkastningen kun i 1924—25 og i 1929—30 har været stor nok til Dækning af normal Rente af Handelsværdien, medens Landbruget i 8 af de 10 Aar har haft Underskud, naar Handelsværdien skulde forrentes. Regner man med normal Renté af Handelsværdien, har de regnskabsførende Landbrug i Gennemsnit haft et Nettounderskud paa 70 Kr. pr. ha pr. Aar.

Hertil kommer, at Landbrugskapitalen, baade Grundkapitalen og den omløbende Driftskapital, men især den sidstnævnte, har været underkastet en meget stærk Værdinedgang med deraf følgende Formuetab, hvilket yderligere har vanskeliggjort Fremskaffelse af likvid Kapital til Dækning af Driftsunderskuddet. Det landøkonomiske Driftsbureau har foretaget en Opgørelse over Formuetabet pr. Ejendom for de Brug, hvis Regnskaber Driftsbureauet har bearbejdet. Det fremgaar heraf, at Aktiverne pr. Ejendom i Tiaaret 1924—33 er faldet fra 93 000 Kr. til 65 000 Kr., og da Gælden samtidig er steget med 2 000 Kr. pr. Ejendom, er Nettoformuen, der i 1924 var 47 000 Kr. pr. Ejendom, for disse Ejendommers Vedkommende gaaet ned til 17 000 Kr. i 1933. Nedgangen i Nettoformuen har saaledes andraget omtrent $\frac{2}{3}$ af Nettoformuen i 1924. Disse Tal giver et godt Billede af de Vilkaar, Landbrugser-